

Ilinca Marche, prilej de comparație a școlii românești și franceze de teatru). Improvizația se mulează, după instrumentarul folosit, pe structura *Cântării Cântărilor*. *Work-shop*-ul interactiv, pe muzica lui Mihai Sorohan, instrumentat de Imre Vizi, s-a desfășurat în sala minusculă din Bastionul Croitorilor din Cetatea Medievală din Târgu Mureș, oferind publicului șansa cunoașterii procesului de creație teatrală. Spațiul scenic diferă prin folosirea cu prisosință a spațiului personal, *proxematic*, în vederea exprimării pragmatice a relațiilor interumane. Aici, spațiul energiilor proprii, care se formează în jurul fiecăruia ca o sferă imaginară, inaccesibil altora și sacrosant, în ultimă instanță, se intersectează reciproc cu ale altora, devenind accesibil și cognoscibil. Spulberarea sferelor duce la sensibilizarea privitorilor, astfel încât fluxurile de energii emise de interpreți să fie captate de spectatori. Corolarul atelierului este gemația dintre căldura textului biblic – recitat excelent de actorul Rudi Moca – muzica de efect, mișcarea coregrafată de Cristina Lușan și emanația de energii și sentimente a grupului de interpreți.

Forța cuvântului (biblic), frumusețea muzicii, magia dansului contemporan, miracolul teatrului, vraja dragostei sunt doar câțiva factori esențiali, hotărâtori, în crearea celor două spectacole teatrale inedite, care, iată, au intrat într-un fertil dialog despre diferitele modalități posibile de a recepta, interpreta și transmite esența minunatului text al *Cântării Cântărilor*.

Andreea DUMITRU

Râsul lui Kafka la Sfântu Gheorghe

În timp ce alte festivaluri din țară încă mai bâjbâie în căutarea unui profil, Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe și-a fixat unul, fără să stea prea mult pe gânduri. TAMper2 s-a născut din ambiția tânărului actor-manager Florin Vidamski de a vorbi despre o singură comunitate – aceea a publicului – acolo unde alții preferă să vadă doar două comunități etnice izolate în propriul lor context cultural.

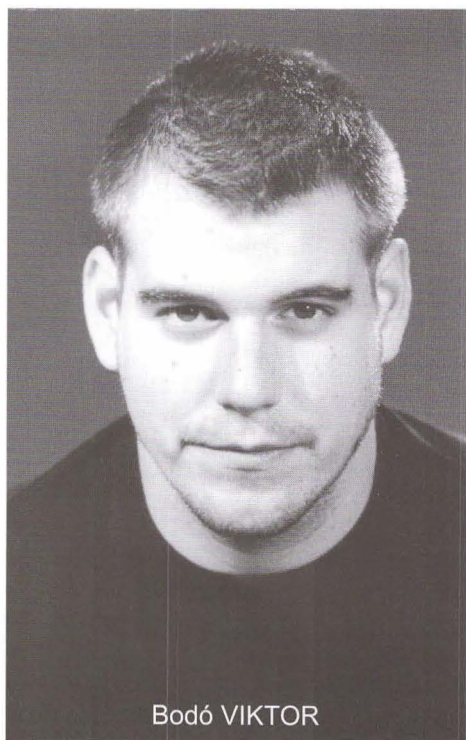
TAMper2 nu mizează, precum atâtea alte serbări teatrale, pe competiție și ierarhii contestabile, ci pe ideea mult mai profitabilă de *întâlnire* și dialog. Doi regi-zori se „duelează” elegant, cu spectacole din panoplia proprie, dar și cu arte poetice dezvăluite... colocvial, într-un climat de așteptări și exigențe creat de reputația numelui lor. Pe scurt, în 2007, protagoniștii primei ediții a TAMper2 au fost Radu Afrim și mult mai celebrul (la acea dată) Árpád Schilling. În 2008, timp de cinci zile (16–20 septembrie), s-au „acomodat” pe aceeași scenă spectacolele **Gianinei Cărbunari** și ale mai puțin cunoscutului regizor maghiar **Bodó Viktor**. Dacă organizatorii trebuie să fi simțit deja limitele ideii lor de festival (inevitabil, nu orice spectacol poate fi adus la Sfântu Gheorghe, unde oferta spațiilor de joc e... câtă e), s-ar putea ca, până la urmă, și aceste constrângeri să funcționeze în avantajul lor, obligându-i să-și lărgească aria de căutare (regizori cât mai inventivi, neconvenționali) și să prospecteze potențialul teatral al orașului, în căutare de spații și scene până atunci impracticabile. Într-un fel, cam așa s-a petrecut la recenta ediție, când, în ciuda frigului pătrunzător, **Sado-Maso Blues Bar** a fost adaptat pentru curtea

teatrului, punând la încercare flexibilitatea unei montări *in situ* în aceeași măsură cu obișnuințele de confort ale publicului.

Ar fi incorect să mă lansez în considerații nuanțate pe marginea unui festival din care nu am reușit să „adulmec” decât finalul, și acela, se pare, urmărit de ceva ghinion. Trecând peste propriile mele decepții – colocviul *Bodó Viktor versus Gianina Cărbunariu*, încropit în foaierea teatrului, într-un spațiu nu prea îmbietor (nici la polemici aprinse, nici la povești amicale), moderat fără entuziasm și onorat cu aceeași apatie de protagoniști –, nu pot să nu observ că TAMper2 are, din fericire, un public cu gust antrenat și extrem de receptiv. M-am convins urmărind producția cu titlul premeditat-derutant ***Mautocatamdispărut***, adaptare dezinhbitată, și foarte lungă, a *Procesului* lui Kafka, realizată de Bodó Viktor împreună cu Vinnai András. I-am revăzut cu plăcere pe actorii Teatrului „Katona József” din Budapesta, în special pe Ernő Fekete – *Ivanov* într-un scandalos Cehov regizat de Tamás Ascher, și pe Tamás Keresztes, un vulnerabil *Troilus* în acel memorabil Shakespeare montat de Silviu Purcărete (ambele spectacole fiind prezentate nu demult în turneu la „Bulandra”). Apreciam trupa pentru profilurile ei bine conturate și pentru actoria ei sigură, dar de astă dată m-au uluit de-a dreptul pregătirea fizică, spiritul ludic contagios și versatilitatea actorilor, etalate în cel mai performant cabaret. Spun *cabaret*, pentru că e genul de care pare să se apropie cel mai mult versiunea lui Bodó Viktor, care testează parcă anduranța materialului original cu un soi de... inconștiență, paradoxal, deloc revoltătoare. La prima vedere, facilă și descurajantă (în fond, orice operă poate fi rescrisă după o astfel de rețetă: dramaturgie laxă, constând în acumulări, detururi, reveniri și actualizări, practicate cu o frenezie maniacală), „contribuția” regizorului nu pare cu totul străină de atmosfera romanului care a inspirat-o. Dacă, în lumile

Gianina CĂRBUNARIU

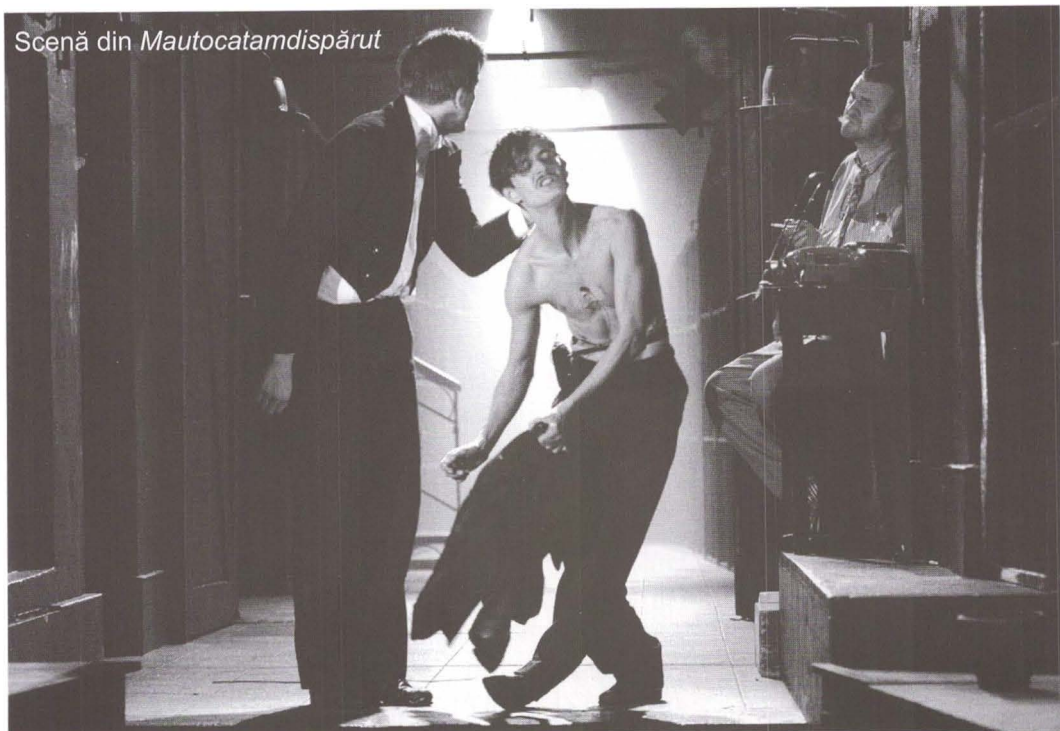
Bodó VIKTOR

Scenă din *Mautocatamdispărut*

imaginate de Kafka, „vina e întotdeauna mai presus de orice îndoială“, atunci nu ne mai rămâne altceva de făcut decât să demontăm și să reasamblăm, piesă cu piesă, infernalul mecanism, absolviți cu totul de grija de a-i afla vreun misterios *mode d'emploi*. Cu alte cuvinte, nu ne mai rămâne decât să realimentăm până la delir (fie și unul paietat, hedonist) tortura arbitrarului. Or, la așa ceva, Bodó Viktor se pricepe de minune.

Dramaturg și elev al lui Zsámbéki Gábor (regizorul-director de la „Katona József“), în același timp, scenarist, actor și regizor de film (cu *Lemonhead* s-a impus în noua generație de cineaști maghiari), Bodó Viktor a marcat cu acest spectacol zece ani de la debutul său. Timp în care a adaptat și montat în stil propriu, adică deconstruind lipsit de complexe (dar nu și de reflexivitate) clasici precum Sofocle, Shakespeare, Dostoievski, Gogol sau Molière. Timp în care a reușit să tulbure apele nu doar la el acasă, ci și în teatrul românesc, căci faimosul său spectacol (de prea puțini văzut însă) *Nefericiții*, pus în scenă la Compania „Tompá Miklós“ din Târgu Mureș, a fost nominalizat cu scandal la Gala UNITER din 2004.

Dacă la colochiul aproape ratat despre care aminteam mai sus, juca rolul artistului greu abordabil, broșura TAMper2 îl prezintă cu totul altminteri, într-o dispoziție confesivă. Bodó Viktor își analizează aici parcursul profesional cu o sinceritate dezarmantă. El vorbește cu aceeași răbdare despre împlinirile și ratările sale, despre înflăcărea cu care se apucă de fiecare proiect și despre nemulțumirea față de rezultat, despre pasiunea pentru experiment, improvizație și munca de

Scenă din *Mautocatamdispărut*

atelier fără presiunea datei de premieră, despre „jocul energetic și descătușat” pe care îl caută alături de studenți și actorii săi. *Mautocatamdispărut* (2005) este, se pare, una dintre reușitele pe care nu se grăbește să le recuze, deși o consideră încă amendabilă, mai ales în acele momente când actorii ies din convenție și antrenează jocuri lejere cu publicul (căci, mărturisește Bodó Viktor, „nu la acest gen de interacțiune vizez”). Și totuși, montarea sa nu exclude defel ludicul, amestecul aiuritor al genurilor (gag de film mut, horror, adult movie, joc expresionist, numere de cabaret à la Bob Fosse, dar și concert live, rap, coregrafii... marțiale), din care, nu se știe prin ce minune, figura victimei *Joseph K.*, alias Tamás Keresztes (critica maghiară invocă asemănarea lui cu Anthony Perkins din *Procesul* lui Orson Welles), reușește să se salveze, ca o efigie a nedumeririi, a revoltei ridicole, a resemnării inadecvate. Astfel, din centrifuga (mașină de tocat/ de spălat/modul spațial?) care îl va măcina în final, bietul funcționar va țâșni, viu și teafăr, drept în centrul scenei, alunecând poznaș pe un skateboard. Iar asta ne întoarce cu gândul la titlul montării, care maschează un roman dens și „greu” sub formula aparent inofensivă și totuși stranie a unui mesaj lăsat pe zid de un graffer necunoscut.

Cu toate licențele regizorale, decorul fascinant al lui Levente Bagossy, îmbrăcând scena într-un dispozitiv din lemn negru (încorporând culisele și diferențe de nivel, cu profunzimea nesfârșită a unui coridor-tunel în umbra căruia veghează mereu cineva), aerul supraréalist al funcționarilor și făpturilor ce populează existența lui *Joseph K.*, ori dialogurile lor lipsite de noimă ne amintesc, totuși, ce anume a stârnit imaginația lui Bodó Viktor. Există în acest inepuizabil, „formidabil bordel” o lipsă de compasiune și afecte profunde, un soi de alunecare grațioasă pe pojghița

incidentelor tot mai absurde (!), un verbiaj de oameni care nu pot stabili altceva decât relații de serviciu – când de subordonare, când de intimidare (aleatorii domnește și aici) –, prin care lumea scenei e cuplată din când în când la tensiunea romanului. Dar principalul merit al lui Bodó Viktor este, poate, pentru un regizor (chiar tânăr) provenind din fostul bloc comunist, rezistența la orice lectură filtrată ideologic. Fantezia sa este, se vede, prea plină de mărcile prezentului, iar mai presus de orice ideologie, viața însăși i se pare lui Bodó Viktor, ca și personajului său, „cea mai mare manevră!”

E de înțeles receptarea entuziastă pe care i-a făcut-o publicul din Sfântu Gheorghe acestui spectacol multipremiat la Festivalurile Kontakt de la Torun (Polonia) și MESS de la Sarajevo, dar și la Festivalul Național de Teatru din Ungaria, lăudat, în egală măsură, de criticii maghiari. Din păcate, nefiind de față, nu aș putea să spun cât de bine a fost primită la TAMper2 o altă montare a sa, **Suflete moarte** de Gogol, producție a Companiei Szputnyik. După cum nici Gianina Cărbunariu, cu **mady-baby.edu** ori **Sado-Maso Blues Bar**, văzute de mine la București, aici prezentate cu supratitrare în limba maghiară, nu pot ști ce reacții a avut, la primul ei contact cu publicul acestui oraș. Încerc totuși să înțeleg care ar fi – dincolo de conjuncturi favorabile – rațiunea alăturării celor doi creatori sub semnul aceluiași „festival”. Căci, dacă asemănările nu sunt greu de ghicit – ambii s-au afirmat abia după 2000, în plus, agreează formula lucrului în atelier, cu improvizații și contribuții ale echipei de actori integrate definitiv în spectacol –, diferențele sunt încă și mai frapante, dovadă și ediția bilingvă (română–maghiară) a textelor *Viitorul sună bine* (Gianina Cărbunariu) și *Mautocatamdispărut*, publicate de UNITEXT în noua serie ce va purta de acum înainte numele „Biblioteca TAMper2”.

Firește, nu e obligatoriu ca tandemul propus în fiecare an de organizatori să funcționeze cvasigemelar. Cu cât mai divers, cu atât mai bine – pare deviza acestui proiect ce iese în întâmpinarea viitoarelor promoții de regizori, virtuale protagoniste ale întinerii TAMper2. O dovedește și bursa absolvenților din 2008, un inedit concurs de proiecte, girat de Alexandru Dabija, ce își dorește să ofere unui tânăr profesionist șansa de a lucra cu adevărat în teatru. **Cristian Ban** – născut în 1984 la Arad, absolvent al Facultății de Teatru și Televiziune din Cluj, autor de texte (ca participant la Tabăra de Dramaturgie a Cotidianului de la Baia Mare), amator de ateliere (cu Andrei Șerban și David Esrig), dar și cu ceva experiență teatrală dobândită în Germania, asistent de regie al lui Mihai Măniuțiu, în fine având două spectacole în portofoliu (un Cehov la Arad și *Coca Blues* de Ioan Peter la Teatrul Național din Timișoara, invitat deja în câteva festivaluri din țară) – a câștigat la Bursa TAMper2 propunând un titlu deloc facil, **Numele** de Jon Fosse.

Aș mai aminti doar că evenimentul creat de Florin Vidamski a programat inspirat și producții de top ale scenei-gazdă, iar prin *scenă* trebuie înțeles la Sfântu Gheorghe spațiul pe care cu tact îl împart companiile „Tamási Áron” și „Andrei Mureșanu”. TAMper2 nu putea fi, într-adevăr, *pentru doi* decât în compania unor spectacole ca *Ivona, principesa Burgundiei* de W. Gombrowicz, în regia lui László Bocsárdi și *De mână* de Sofia Freden, montare recentă marca Radu Afrim.